

CUPRINS

PREFAȚĂ	3
INTRODUCERE GENERALĂ	5
SUMAR	11
I ELEMENTELE MANAGEMENTULUI RISCURILOR. ORIENTAREA CĂTRE STRATEGII DE SUCCES	17
1.1. Evoluția conceptului de management al riscului	19
1.1.1. Managementul modern al riscurilor	21
1.1.2. Definiții și obiective ale managementului	23
1.2. Efectuarea managementului riscurilor și creșterea profitabilității	24
1.3. Funcțiile managementului riscului	25
1.4. Managementul riscului pe piața bancară din România după anii '90	29
II MANAGEMENTUL RISCURILOR FINANCIAR-BANCARE. RELAȚIA PROFIT-RISC	33
2.1. Organizarea managementului riscurilor	35
2.2. Dezvoltarea sistemului de management al riscurilor	36
2.3. Implementarea unui management eficient al riscului	38
2.4. Reglementări și proceduri prudențiale	40
2.4.1. Cerințele reglementărilor de prudențialitate în activitățile financiar- bancare	40
III CONDIȚII DE APARIȚIE A RISCURILOR. IDENTIFICAREA ȘI OBIECTIVELE MANAGEMENTULUI RISCURILOR BANCARE	43
3.1. Conceptul de risc bancar. Evoluție	45
3.2. Riscurile bancare. Importanța gestiunii lor	48
3.2.1. Definirea riscurilor bancare	48
3.2.2. Gestiunea riscurilor bancare	49
3.3. Identificarea riscurilor bancare	50
3.4. Condiții de apariție a riscurilor bancare	52

3.5. Clasificarea riscurilor	55
3.6. Țintele managementului riscurilor	65
3.7. Condiții restrictive de prudențialitate și supraveghere a activităților financiar-bancare	66
3.7.1. Condiții de adecvare a capitalului instituțiilor financiar-bancare, pentru un nivel minim de solvabilitate	67
3.7.1.1. Standarde interne și internaționale privind criteriile de dimensionare a solvabilității minime	68
3.7.1.2. Noua convergență internațională de măsurare a capitalului și a standardelor minime de capital pentru solvabilitate	70
3.7.1.2.1. Obiectivele și structura noului acord Basel II	70
3.7.1.2.2. Tranziția spre noul cadru și consecințele pentru UE și România .	72
3.7.2. Condiții cu privire la divizarea riscurilor	72
3.7.3. Condiții prudențiale privind nivelul minim de lichiditate	73
3.7.4. Condiții prudențiale de administrare a resurselor și plasamentelor ...	75
3.7.5. Cerințe de prudențialitate privind evaluarea performanței creditelor și constituirea provizioanelor	76
3.7.5.1. Evaluarea performanței creditelor	76
3.7.5.2. Constituirea provizioanelor specifice de risc	78
3.7.6. Condiții prudențiale privind poziția valutară	79

IV MONITORIZAREA ȘI SUPRAVEGHEREA RISCURILOR BANCARE..... 81

4.1. Cerințe ale monitorizării-administrarea responsabilă a patrimoniului ..	83
4.2. Organizarea instituțiilor financiar-bancare pentru monitorizarea riscurilor	83
4.2.1. Norme tehnice și proceduri bancare	84
4.2.2. Gestiunea globală a riscului	84
4.2.3. Monitorizarea instituțiilor financiar-bancare prin gestiunea bilanțului	85
4.2.4. Gestiunea internă a riscurilor	85
4.2.5. Structurile organizatorice	86
4.3. Modele de supraveghere financiară prudențială	88
4.3.1. Obiectivele reglementării și supravegherii prudențiale	89
4.3.2. Modele de supraveghere financiară prudențială	90
4.3.2.1. Supravegherea bancară în Sistemul European al Băncilor Centrale (SEBC).....	91
4.3.2.1.1. Structură și misiune	91
4.3.2.1.2. Activitățile întreprinse de CSB.....	92
4.3.2.2. Comitetul European al Supraveghetorilor Bancari (CESB).....	93
4.3.2.2.1. Obiective și activități ale CESB.....	93

5.1. Contextul instituțional și financiar al gestiunii de bilanț	97
5.2. Definierea și identificarea riscurilor ce fac obiectul gestiunii de bilanț ..	98
5.2.1. Riscul de contrapartidă	98
5.2.2. Riscul de lichiditate	100
5.2.3. Riscul ratei de schimb	100
5.2.4. Riscul de rată a dobânzii	102
5.2.4.1. Riscul de rată a dobânzii la nivelul unui activ	102
5.2.4.2. Riscul de rată a dobânzii la nivelul bilanțului	103
5.3. Indicatori financiari cheie în gestiunea de bilanț	111
5.3.1. Prezentarea simplificată a bilanțului și soldurilor intermediare de gestiune	112
5.3.1.1. Bilanțul sintetic al unei instituții de credit	112
5.3.1.2. Definierea soldurilor intermediare de gestiune	113
5.4. Variabile financiare importante în gestiunea de bilanț	116
5.4.1. Valoarea actuală netă a fondurilor proprii	116
5.4.2. Venitul net economic (VNE)	117
5.4.3. Marja dobânzii	118
5.5. Reglementări și norme prudențiale	118
5.5.1. Definierea normelor	118
5.5.1.1. Capitalul minim	119
5.5.1.2. Fondurile proprii	119
5.5.1.3. Rata de solvabilitate	119
5.5.1.4. Rata de lichiditate	120
5.5.1.5. Coeficientul fondurilor proprii și resurselor permanente	120
5.5.1.6. Coeficientul de divizare a riscurilor	121
5.5.1.7. Rezerve obligatorii	121
5.5.2. Incidența și evoluția reglementărilor și a normelor	121
5.5.2.1. Impactul și limitele reglementărilor	122
5.5.2.2. Evoluția reglementărilor de prudențialitate	123
5.5.2.2.1. Definierea unei rate sintetice a riscurilor	123
5.5.2.2.2. De la controlul extern la controlul intern și la supravegherea delegată	126

ANALIZA ȘI GESTIUNEA RISCURILOR BANCARE ȘI IMPACTUL ASUPRA SITUAȚIEI FINANCIARE A BĂNCILOR.....

129

6.1. Apetitul față de risc	131
6.1.1. Criteriul general de decizie a plasamentelor financiare în situațiile de incertitudine (risc): maximizarea utilității sperate ..	131
6.1.2. Maximizarea rentabilității sperate	133
6.1.3. Maximizarea utilității sperate.....	134
6.1.4. Teorema de utilitate sperată	134
6.1.5. Conceptul de utilitate	135
6.1.6. Valorile de utilitate și aversiunea față de risc	135
6.1.7. Preferința instituțiilor financiar-bancare pentru creșterea bogăției ...	136
6.1.8. Curbele indifferenței față de risc	137
6.2. Proceduri privind analiza și limitarea riscurilor bancare	138
6.2.1. Analiza și limitarea riscurilor financiar bancare interne	139
6.2.1.1. Proceduri de analiză și limitare a riscului de creditare	139
6.2.1.2. Proceduri de analiză și limitare a riscului de lichiditate	145
6.2.1.2.1. Gestionarea poziției monetare	148
6.2.1.2.2. Gestionarea poziției lichidității băncii	151
6.2.1.2.3. Raportul de lichiditate	151
6.2.1.3. Proceduri de analiză și limitare a riscului de solvabilitate sau a riscului de capital	154
6.2.1.4. Proceduri de analiză și limitare a riscului ratei dobânzii	155
6.2.1.5. Proceduri de analiză și limitare a riscului valutar	157
6.2.1.6. Proceduri de analiză și limitare a riscului operațional	159
6.2.1.6.1. Riscul de sistem	159
6.2.1.6.2. Riscul de fraudă	160
6.2.1.6.3. Riscul legislativ	161
6.2.1.6.4. Riscul strategic	162
6.2.1.6.5. Acordul Basel II și riscul operațional	162
6.2.2. Analiza și limitarea riscurilor financiar-bancare externe	168
6.2.2.1. Riscul de țară. Definiție. Organisme de evaluare. Utilizarea analizei	168
6.2.2.2. Componentele riscului de țară	171
6.2.2.3. Evaluarea riscului de țară de agențiile de evaluare (rating)	172
6.2.2.4. Modele de analiză a riscului de țară	177
6.2.2.5. Riscul de bancă	178
6.2.2.6. Factorii politici și economico-financiari avuți în vedere la calcularea riscului de țară și de bancă	179
6.2.2.7. Testele de stres macroprudențial	181
6.2.2.7.1. Implementarea testelor de stres macroprudențiale	182
6.2.2.7.2. Experiența românească	183

7.1. Obiectivele cuantificării resurselor bancare	187
7.2. Indicatori de cuantificare a riscului de lichiditate	188
7.3. Indicatori de cuantificare a riscului de creditare	192
7.4. Indicatori de cuantificare a riscului de solvabilitate (ne adecvare a capitalului)	196
7.5. Indicatori de măsurare a riscului ratei dobânzii	204
7.5.1. Metoda GAP-ului și derivatele sale	205
7.5.1.1. GAP-ul contabil sau gap-ul instantaneu	205
7.5.1.2. Metoda gap-ului la rată fixă	208
7.5.1.2.1. Principiul metodei gap-ului de rată fixă	208
7.5.1.2.2. Analiza posturilor „fără scadență de plată” din bilanț	209
7.5.1.2.2.1. Depozitele la vedere (DV)	209
7.5.1.2.2.2. Fondurile proprii	210
7.5.1.2.2.3. Instrumente derivate	211
7.5.1.2.3. Studiarea unui bilanț simplificat	211
7.5.1.2.4. Avantajele și inconveniente metodei gap-ului de rată fixă	213
7.5.1.2.4.1. Avantaje	213
7.5.1.2.4.2. Inconveniente și limite	214
7.5.1.3. Metoda gap-ului prin indice	216
7.5.1.3.1. Principiul metodei gap prin indice	216
7.5.1.3.2. Aplicații de caz a unui bilanț simplificat	218
7.5.1.3.2.1. Exemplu 1: Consecințele introducerii coeficienților de elasticitate	219
7.5.1.3.2.2. Exemplu 2: Utilizarea metodei gap-ului prin indice pentru girarea situației de creștere a ratei pe termen scurt și de stabilitate a ratei pe termen lung	225
7.5.1.3.3. Avantajele și inconveniente metodei gap prin indici	226
7.5.1.3.3.1. Avantaje	226
7.5.1.3.3.2. Inconveniente	227
7.5.1.4. Simularea și apropierea de speranță-variație	228
7.5.1.4.1. Simularea	228
7.5.1.4.2. Apropierea de speranță-varianță	229
7.5.2. Metoda Duration (GAP-ul de durată)	230
7.5.2.1. Gap-ul de durată Macaulay: un indicator de durată și de sensibilitate	231
7.5.2.1.1. Gap-ul de durată ca indicator de durată a vieții medii	231
7.5.2.1.1.1. Definiția gap-ului de durată legat de o rată de dobândă discretă	232
7.5.2.1.1.2. Definiția gap-ului de durată prin o rată de dobândă continuă	233
7.5.2.1.2. GAP-ul de durată ca indicator de sensibilitate a ratei	233

7.5.2.1.2.1. Definiția gap-ului de durată propusă de Hicks	233
7.5.2.1.2.2. Definiția sensibilității	235
7.5.2.1.3. Proprietățile gap-ului de durată a lui Macaulay pentru un titlu cu venit fix	235
7.5.2.2. Gap-ul de durată, un instrument de măsurare a riscului de rată al unei bănci	238
7.5.2.2.1. Riscul de rată a dobânzii la nivelul VAN a fondurilor proprii ...	239
7.5.2.2.1.1. Variația VAN a fondurilor proprii în cazul variației infinitesimale a ratei	239
7.5.2.2.1.2. Variația non infinitesimală a ratei	241
7.5.2.2.2. Rata VAN a fondurilor proprii/active	241
7.5.2.2.3. Venitul net economic (VNE)	242
7.5.2.2.4. Rata venitului net economic/active	242
7.5.2.3. Calculul GAP-ului de durată a principalelor elemente din bilanț și din afara bilanțului	243
7.5.2.3.1. Scadențarul ratei de dobândă variabile	243
7.5.2.3.2. Scadențarul ratei revizuibile	244
7.5.2.3.3. Swaps	245
7.5.2.4. Ameliorările aduse la măsurarea gap-ului de rată	245
7.5.2.4.1. Gap-urile de durată deterministe	246
7.5.2.4.2. Măsurarea gap-urilor de durată derivate dintr-un proces stochastic de evoluție de rate	248
7.5.3. Unele concluzii privind cuantificarea riscului de rată a dobânzii	250
7.6. Indicatorii de măsurare a riscului de schimb (valutar)	252
BIBLIOGRAFIE	255
CUPRINS	259